

Bb
8

M. n. 104

B. 445.

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG

KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE

Bb 8

*Pro bibliotheca Abbatis Bergensis
prope Magdeburgum,
ad perpetuam rerum nostrarum memoriam,
relinquit hae Autor.*

Pium Musarum Orientalium desiderium:

hoc est,

BREVIS EXPOSITIO INSTITUTI

VIRI Celeberrimi, M. THEODORI PETRAEI,
Flensburgo-Holfati, hodie Amsterda-
mi agentis,

De edendis in lucem utilissimis, iisque haud paucis
MANUSCRIPTIS ORIENTALIBVS,
diversarum linguarum:

Cum subnexa pii quanquam operosi operis pro virili pro-
movendi obtestatione ac voto:

INSCRIPTA ET DICATA

CORDATIS SEU SAPIENTIB. EUERGETIS AC MUSA-
GETIS CUJUSCUMQUE STATUS ET ORDINIS,

Imprimis
R. D. Abbati, totiq; conventui
BERGENSI,

à
JOHANNE WERNERO, SS. THEOL. Doctore.

ANNO ðe ðc LXX.
C10 7

SALVTEM, GRATIAM, PACEM AC
BEATITVDINEM SEMPITERNAM, à DEO
PATRE, DOMINO NOSTRO per IESVM
CHRISTVM CRUCIFIXVM, in SPIRITVS
S. communionē; DOMINI MEI PLVRI-
MVM COLENDI!

AD MAJOREM DEI GLORIAM, EC-
CLESIAEQVE CHRISTIANÆ EMO-
LUMENTUM ATQVE ORNAMEN-
TVM, VIR polyglossus ac celebratif-
simus, *M. Theodorus Petraeus*, MSCRA
rarissima, sacra, profana, linguarum diversarum, quæ
Ipsemet *Hierosolymis in Christi conditorio & Alexandriæ*
Memphiq. s. Cauri Aegyptiorum & in Oriente alibi, MA-
GNO CVM DISCRIMINE AC SVMTIBVS con-
quisivit, indeq; ad Europaios apportavit, præter cætera
autem utriusq; Testamenti libros *Aegyptiacâ & Ae-*
thiopicâ linguâ operibus typographicis publicæ paulatim
luci dare, desiderio tenetur summo: Quemadmodum
rei hujus laudatissimæ illustria jam specimina edita e-
quidem sunt, præclaraq; & visenda facta initia, haud
paucis Veteris novique Domini nostri J. C. Instrumenti
libris *Aethiopice* partimq; *Arabice*, cum Latinis versionib-
us collateralibus, aut inter-linearibus, ac NOTIS pul-
cherrimis, tum *Nationis Armenicæ* in Asia, quin per to-
rum propemodum terrarum orbem internum seu tri-
quetrum disseminatæ, *Doctrinâ Christianâ Armeno-La-*
tine,

vine, typis perquam venustissime expressis: quorum quidam cum ad manum adhuc dum mihi sint libri, iisdem sub oculos inspecturorum subjectis, verbo rerum testimonia, cum pondere, addere non nequeo.

Mediis vero ad rem tantam optatius perficiendam necessariis, casu quodam tristi, pernicioso atque exitioso destitutus, ad suppeditas ferendas Primorum ut & Negociatorum loci haud paucos, me quoque comite quandoque, tentavit: AT FRUSTRATA! Ne tamen tandem tanti res momenti incumbere in spongiam cogatur, en! in studiorum Me suorum consortium studiosissime pertractum rogavit, ut itinere ad *Magnanimos GERMANOS nostros* suscepto, illorum *MVNIFICENTIAM* operi nostro sublimi conciliarem. *Cæptum negotium!* DUCI præprimis SERENISS. GUELPHICO institutum nostrum SCRIPTO fusè expositum, commendatumque prolixè. Exemplaribus interim Aethiopico-Arabico-Armeno-Latinis, quæ Amsterdamo tum attuleram tum acceperam, hic, illic ad res nostras commendandas, nec raro quoque in itineris moræque subsidium distributis, neque habens amplius quam quædam tantummodo exemplaria, quæ saltem, tanquam propositi nostri diligentiaque TESTES, producam his, quos Musis nostris devinctum eo, Dissertationem illam meam ad DUCEM SERENISS. GUELPHICUM, una cum scriptis nonnullis oriental. notatu dignissimis, potissimum autem *AETHIOPVM Homiliam de Christi natiuitate*, næ, ut apprimè utilem ita undiquaque politissimam summeque oratoriam, tum *duas preces orthodoxas, & Confessionem*, Latine & partim Germanicè, cum NOTIS meis, prelo subjeci; addamque, quum primum sumtus suppeditarint, *Doctrinam Christianam Armeniorum* Latine, pervenustæ doctæque brevitatis tractatum, cum NOTIS meis, tum *Confessionem CLAUDII Imperatoris Aethiopiæ supra Aegyptum mirè pulchram*

Et alia: quò, studium nostrum commendaturus, haberem quoq; , quæ, ostensis residuis mihi exemplaribus Aethiopico-Arabico-Armeno-Latinis longè nitidissimis visuq; dignissimis, in Sapientum manu, ad devinciendos Petræo Mihiq;ue animos, relinquerem. HÆC ipsa igitur opera nostra, VIRI HUMANISSIMI, VOBIS jã nunc innotescere quasi gestiunt maximeq; cupiunt. Mea autem recens edita opuscula hoc ipso vestris se manibus offerunt, eo quidem fine, ut in illis, vel sub hoc cœlo Germanico, longissimè à nobis distitos nigricantes ÆTHIOPEs (auditu mire mirum!) & scitissimè prædicantes, & piissimè precantes & deniq; candidissimè Christum confitentes, cum animi suavitate singulari, audiatis, atq; inde, hac mea opella benevolentiori cum affectu suscepta, serenaq; eandem mente, fronte amplexi, PIUM NOSTRUM INSTITUTUM, ceu MECOENATES ac magni studiorum, imprimis sacrorum, Patroni, MUNIFICENTIUS promovere satagatis. Neq; ullus dubito, quin his scriptis, Homilia cum primis & precationibus Aethiopicis, ceu dicto opportunum in medium prolato, quod malis aureis argenteo vase appositis æquiparatur à Regum temporalium Sapientissimo, Prov. 25, 10. suaviter afficiamini.

Quod super est, Deus VOS fervet, VOS amplificet vestrasq; Familias! Vos Urbemq; hanc, (quam Deus ter o. m. brevi plenè, quæso, resuscitet!) & Ecclesiã atq; Scholam nunquã FLOS eximius deficiat, DECUS nunquam, etiam maximum! Conversatio, Meditationes & Labores vestri, Spiritu S. Præside ac Directore fiant, sintq; sanctificati, Deo Dominoq; nostro Jesu Christo jugiter probatissimi, deq; cætero felicissimi, nec sine divite fructuũ & salutis publicæ proventu, sine sancto gloriæ Dei & animarum exædificationis fœnore unquam! AVETE! FAVETE! SIC,

VIRI AC DOMINI PLVRIMVM COLENDI,

nomine pariter Clariss. Petræi,
 devotissimus vester

IOHANNES VVERNERVS, SS. THEOL. DOCTOR.

*Et Consensum Domini Petræi, & elegantissimos libros Aethiopicis, Arabicis, Armenicis typis Du. Petræi cura insignes, jussus inspiciendos proferam. **

MENSA SOLIS; (*Mayda: zahaja: Aethiopicè*)
Seu

2

ANIMÆ DAPES

SALUTIFERAE, AB AETHIOPIBUS

supra Aegyptum petita:
hoc est,

*Eximia quaedam Monumenta, Abissinica, eandem cum
nostra FIDEM Aethiopum Christianam complexa;*

Nuper, cum variis variarum Ling. Orient. sacris, profanis Manuscriptis, Al-
kahiræ, Hierosolymis & in CHRISTI Conditorio studiosissime conquistis,
allata, & lingua typoque Aethiopico & Latino interlineari, ceu duplici vase,
Recip. Christianæ AMSTERDAMI apposita.

A

M. THEODORO PETRAEO, FLENSBURGO - CIMBRO,
hodie Amsterdami, singulari Ecclesiæ Christianæ Compendio atque
Ornamento, inter Musas orientales degente;

Nunc vero sola versione Latina, cum Notis, ad excitandos piorum conatum
Promotores ac Ευεργέτας, denuo prelo subjecta.

Pompon. Mela, H. sp. qui Claudio Imp. floruit. l. 3. de Orbis situ, c. 10.
De Aethiopibus, qui longe lateque circa Meroen sedent, quam habent, quamq;
Nilus primo ambitu amplexus insulam (longe patentem. l. 1. c. 9.) facit, agens.
Est, inquit, locus apparatus epulis semper refertus, & quibuslibet vesci volen-
tibus licet, ἡδὺς τῶν πρὸς αὐτὴν appellant, & quæ passim apposita sunt, affir-
mant innasci subinde divinitus. Ad quem locum Severus Imperator, cum
Alexandream venisset, rei permotus fama, Spartiano tradente, profectus est.
Coelius l. 16. antiquarum lectionum scribit, solis mensam adagio dici divitum
domos, omni rerum copia uber tim affluentes, expositasque inopam necessita-
tibus & alimentis. Aethiopum nomen tellusque vel ante Homeri ætatem, pa-
rum absuit, quin religiosa sanctaque aliis essent, unde & ille ipsum Jovem,
cum concilio cœlesti, nonnunquam ad inculpato Aethiopes eorūq; sacrificia
convivatum iisse atque deliciatum, melliflua celebritate canit.

ANNO AERÆ CHRISTIANÆ MD. LXX.

TITULI REDDITA RATIO.

QUæquam Aethiopia supra Aegyptum ob miram fertilitatem, qua fo-
 lis munere prædita est, *Solis mensa* prope dicenda est: historiae tamen
 pag. præced. allegata *Solis mensam* ad certum Aethiopiæ locum, Ae-
 gypto vicinum, Soli sacrum, eumq; amplum, & ad loci ritum perquam mirifi-
 cum atq; augustum, in Solis honorem institutum, astringunt. Loci propinqui-
 tas, unde historiae Pomponianæ veritas quoq; dependet, ex cõstanti eius per
 Aegyptum fama & comperta notitia, quin ab Imperatoris Rom. itinere ad
 locum directo patet. Amplitudo ex voce *PASSIM* apud Melam constat. Ma-
 gnum profecto erat, *locum ampliorem esse epulis refectum: majus, quibuslibet*
vesci licere: maximũ quod affirmabant sc. Solis mystæ, *quæ passim apposita e-*
rant, in nasci subinde divinitus. Validissimus sane est Deus hujus mudi, s. im-
 proborum, in filiis inobedienciæ 2. Cor. 4, 4. Eph. 2, 2. Nec dubium quin vel
 Cacoæmonis, quem sub Solis imagine miseri ibi colebant, vi, vel sacrifico-
 rum occulta opera ac fraude, sive noctu sive per cuniculos, epulæ illæ subin-
 de admoverentur: quo & miraculi alicujus majestas loco constaret, & divi-
 nitatem res tota spiraret. Hæc est enim idololatriæ indoles, ut miraculis
 perstrepat omnia, iisque mendacibus, sive Satanæ potentia sive hominũ frau-
 dulentis artibus. Ratio manifesta. Idolomania diabolorum cultus est: Dia-
 bolus autem Dei adversarius, κακόζηλος, majestatem Dei ac potentiam
 apud suos sibi affingens, miracula pro modulo quidem jactat, sed vera non
 edit, verum fucata, ex diversis rebus creatis minus congrue plerunque, cen-
 tonis instar, confutis emendicata, fraudibus etiam atq; præstigiis intertexta
 atque oblecta, (ad eorum contegenda vitia) quin, ceu abortum aliquem, im-
 perfecta, indeque prorsus elumbia, inania, nauci. Quod vel hominis mortui
 exemplo manifestum, quem nunquam vere vitæ restituet. Sed ad rei caput.
 Jam si *mensa Solis* Aethiopia per nature donum dici potest; quanto potiori
 jure *Solis mensa spiritualis, gratie ratione, dicenda? Solis autem justitiæ,*
I. Christi! Si celebrata olim mænis diabolicis aut fraudulenti quoq; Aethiopiæ;
 quantum quæso moderna mutata ab illa! Quam egregiam vero laudem
 Christiana præ ethnica refert! Exsulat hodie frans omnis. Illusio Satanica
 cessat, quin sub noctem æternã sepulta est. Sol gratiæ prope plusquam crea-
 tus Aethiopem hunc illucet. Spiritualis illius fœcunditas expectatione o-
 mni superior est, sive Christi cognitione, qua affluit, sive fidei etiam integri-
 tatem spectemus. Quod superest, Ecclesia illa Abissinica est *mensa Solis justiti-*
æ, mensa spiritualis, qua & delectatur Christus & delectat. Ex illa hæc fer-
 cula deprompta Germanis nostris apponere fategim⁹. His igitur ad Dei glo-
 riam, animæq; propriæ exædificationem *invitent se largius, rogamus atque*
obsecramus. Immanuel!

CHRISTVS AETHIOPIBVS
NATVS.

id est

HOMILIA DE NATO
CHRISTO,

Quinquaginta concionum Aethiopica manu pergamenæ
inscriptarum tum solennium tum alia Fidei capita enucle-
antium & CHRISTI sepulchro allatarum PRIMA, ante
hac in latinum studiose conversa, nunc majoris evidentia &
commoditatis gratia in versus distincta, additis Notis, cum
Dispositionis specimine.

Verf. 1.

Homilia de nativitate Domini nostri Iesu Christi in pace
Dyr san: baynta: lydatu: laygziyna: Ijesus: Chrystos: ba-salama:
Domini, Amen.

Ygziabyher: Amen.

Verf. 2. Mirabile mysterium ejus (a) & altum, o Dilecti mei! Pa-
stres prædicarunt, & non sicut in canticis suis, (b) in gloria ce-
cinerunt: & glorificarunt Angeli & gratias egerunt Principes
Angelorum. (c) Et benedixerunt Cherubim & cecinerunt Sera-
phim.

A 2

phim.

Explicatio quedam necessaria.

(a) Christi, secundum excellentiam ita dicti, vel nativitatis Chri-
sti: qua de titulus. (b) sc. pastoralibus, sed cum Angelis in glo-
ria &c. Notetur! Ut principium homiliae oratorem insignem
redolet, ita Homilia tota brevis sed letitia plena Decla-
matio oratoria est: Quae due sunt virtutes, de Patrum
sententia, sermonum festivalium. (c) id est Archangeli.

Specimen Dispositionis & analysis hujus Homiliae.

1. Thema & propositio, i. generalis, cum voto ejusque sigillo v. 1.
2. specialis, quam sit plena mysteriis nativitas hæc, v. 2.

phim, videntes Deum insuper terra & qui fuit supra, descendit
infra (d) & qui est infra, fuit supra in amorem hominum. v. 3. Ho-
die Bethlehem assimilatur cœlo: atque pro stellis, ecce Angeli
laudant: & pro sole, ecce Sol justitiæ! & ubi habitat Deus, ibi
sunt exercitus ejus. 4. DEUS factus est homo, nec imminuta fuit
divinitas ejus, propter humanitatem ejus; Sed Sermo Dei ille
est, qui incarnatus fuit; 5. Cum vero natus esset, abnegarunt eum
Iudæi & inverterunt Pharisei verbum librorum, ac Scribæ muta-
runt legem. Herodes quæsit puerum, non ut honoraret eum,
sed ut occideret eum; & omnes mutati sunt. Iudæi abnegarunt
regem suum & populi contenderunt ob regem gloriæ cœlestem,
& admirati sunt, quomodo descenderit super terram? 6. nec in-
tellegerunt ipsum Angeli, neque principes Angelorū, nec Thro-
ni, nec Dominationes, nec Virtutes; 7. sed descendit in occulto
& procesit de ventre sine mistione & factus est homo neq; mu-
tata fuit divinitas ejus. 8. Reges venerunt & adoraverunt Re-
gem gloriæ. Ac milites adoraverunt Dominum Militum & Vir-
tutum. (e) 9. Mulieres adoraverunt illum, qui natus est ex mulie-
re, ut converteret tristitiam illarum (f) in lætitiā. (g) Virgines
adora-

(d) descendit, seu deorsum ferebatur. (e) Angelorum, v. 8. (f) in
quas Heva mater eas coniecit. (g) secundum promissum Ge-
nes. 3, 15. Joh. 16, 21.

II. Thematis confirmatio & amplificatio (1) ab exemplo glorifi-
cantium, 1. pastorum, 2. Angelorum, subjuncta causa præ-
gnantissima qua simul mysterium explicatur, v. 2. (2) Ab egregia
comparatione Bethlemam inter & cœlū, v. 3. q. d. Quantum my-
sterium quo parva Bethlema similis fit Hierosolymæ cœlesti, ter-
ra cœlo! (3) Ab admiranda mysterii natura, & accuratiore ac inte-
riore ejus explicatione, v. 4. (4) A mysterii sublimitate, qua ma-
net incomprehensum omni intellectui creato; usque dum DEUS
ipse incarnationem suam gratiosè revelet. Vnde contradictio-
nes irrogenitorum hominum gravissimæ, v. 5. (5) Ab angelorum
exemplo, v. 6. Tam sublime enim est Dei homo facti mysterium,
ut (1) ne angeli quidem nisi ex revelatione cognoscere eam pos-
sint, Eph. 3, 10, imò (2) Angeli eam quidem introspiciant, nec

adoraverunt Filium virginis, & miratae sunt, quomodo ubera filiae stillaverint lac & nutrimentum pueruli? v. 6. Pueri adoraverunt puerum; ut ex ore parvulorum & lactentium prepararet laudem: & iterum pueri adoraverunt illum, qui constituit ipsos martyres per manum Herodis fatui. v. 11. Homines adoraverunt illum, qui factus est homo, & sanavit omnem pravitatem hominum. Pastores adoraverunt pastorem ovium, qui tradidit animam suam (pro) redemptione ovium suarum. 12. Sacerdotes adoraverunt illum, qui fuit Sacerdos in aeternum, secundum ordinationem Malchizedec. Servi adoraverunt illum, qui accepit formam servi, ut exueret servitutem nostram. 13. Magi (h) adoraverunt Dominum Magorum, qui fecit illos captatores hominum. Publicani adoraverunt illum, qui constituit publicanum Evangelistam. 14. Scortatores adoraverunt illum, qui remittit peccatum meretricis, quae flevit ad pedes eius. Peccatores adoraverunt agnum, qui portavit peccatum mundi.

(nobis)

V. 15. Omnes illi laetati sunt. Nos autem laetemur, non quidem citharis; quas gestamus, nec armis, sed in Nativitate ejus laetemur: quoniam ille (est) spes nostra, & salus nostra. 16. Atque dicamus uti Angeli: Gloria Deo in excelsis, & pax in terra, hominibus beneplacitum ejus, qui natus est ab exordio mundi (k)

(col. 1, 27.)

A 3

ex

(h) Magi, quia tales, crassis hic peccatoribus accensentur: vide quae sequuntur & confer cum v. 45. (i) non letitia corporali, quae duobus fere consistit, ludicris & seriis, gestatione nim. citharae & armorum. (k) sc. in promissis, Gen. 3, 15.

tamen penetrent, 1. Pet. 1, 12. Ratio sequitur v. 7. ubi est (6) nativitatis explicatio ulterior, v. 7. (7) Amplificatur nativitas ab effectu, sc. a consecuta gratiosa omne genus hominum conversione ad fidem cultumque Christi humilimum & religiosum, adorationem puta: servato ubique per omnia allegoriae decoro, v. 8. 15. (8) Acohortatione & excitatione seria ad laetitiam; (1) secundum illorum exemplum, (2) cum causa exaggeratione, v. 15. (3) cum praescriptione formulae, v. 16. (9) A quibusdam insignibus mysterii circumstantiis, v. 16. 17. (10) Dehortatione a minus verecunde scrutando tanto mysterio, v. 18.

ex spiritu sancto, vere nativitas ejus ex alto, & vere nativitas ejus
 ex virgine. v. 17. Deus natus est ex Deo, similis factus ut homo, nec
 corrupta fuit virginitas ejus; (l) Sed natus est sicut voluit spiri-
 tualis, (m) non cognita fuit nativitas ejus superna. (n) 18. Et ne
 scrutemini nativitatem ejus ex virgine: non enim convenit crea-
 turæ inquirere in creatorem suum. Virgines autem cum nubunt
 pariunt, sed hæc virgo non experta virum peperit ac inventa fu-
 it virgo, & hoc factum excedit cogitationem: atque ne loqua-
 mur de illo, (o) sed glorificemus sine inquisitione illius. 19. Hic
 autem qui non contractatus est, neque apparuit, neque fuit car-
 nalis, habitavit in carne corruptibili, ut viderent eum omnes.
 20. Etenim credunt in visione oculi præ auditione auris. Et qui
 viderunt eum, crediderunt; qui vero non viderunt eum olim,
 (p) abnegarunt; (q) & propterea voluit ut appareret in carne
 & confunderet (r) illos, qui non credunt. 21. Natus est autem ex
 virgine non cognoscente, sicut organum pusillum, cujus sonus
 exit ex eo fortiter; illa autem non cognovit id, nisi ex Gabriele
 angelo, cum interrogavit illum, & dixit ei, quomodo erit mihi
 hoc non cognoscenti virum? & dixit ei: Spiritus S. habitabit
 super te, & virtus Excelsi obumbrabit tibi. 22. Namque figulus,
 quando invenit argillam bonam, fingit ex ea vas honorabile: si-
 militer & Dominus noster invenit carnem & animam ejus pu-
 ram, & fecit sibi habitaculum. (s) Et se vestiens exiit, nec eru-
 (l) sc. Maria matris. (m) i.e. ipse qui spiritualis est, & ipse Spiritus
 Deus. Hinc & ejus nativitas eatenus dicitur hic spiritualis,
 quatenus incomprehensibilis est, hoc est, potentia infinita & in-
 comprehensibili modo antecedens ei incarnatio facta est. Vi-
 de I. Cor. 2, 14. (n) vide supra dicta, in v. 6. 7. (o) sc. factus,
 id est, ne curiosus scrutemur modum conjunctionis utriusq; in
 Christo natura. (p) ante incarnationem. (q) sc. plerique. (r)
 id est, voluit apparere ut confunderet. (s) aut vir ille bonus hic
 sentit cum Ecclesia Romana, aut præter mentem, ex ornandi the-
 matis studio, intempestivius (ut est fere hominum ingenium, non
 absterrere imprimis rigidioris censura metu,) abripitur. Nihil
 enim tale in Aethiopia confessionibus, quantum memini, lectum.
 Nisi hæc sit mens: comparavit sibi humanam naturam sine peccato.
 vel: ejus Maria. puram i. purgatam. Invenit se. qualem antea fecerat
 ipse.

sc. at fips

buit vestiri, & honoratum fuit opus ejus: nam habitavit super illum factor ejus.

Vers. 23. Quid dicam, & quid eloquar? Quoniam antiquus dierum, qui sedet super thronum suum excelsum & elevatum factus est infans & jacuit in præsepis, & contrectatus fuit manibus terrenis, qui dirumpit vincula peccati, involutus est fasciis: 24. Quia voluit, ut daret (s) honorem iis, qui nō fuerunt honorati, & daret gloriam contēntis, & coronaret nos bonitate: 25. Et habitavit super nos, ut reciperemus verbum ejus, & assumeret carnem nostram, ut mundaret illam, & dedit nobis spiritum suum, ut salvaret nos, & intellectum dedit nobis, ut merceremur, & thesaurizarem thesaurum vitæ. 26. Quoniam Iudæi crediderunt verbo, (s) nos autem credidimus opere. (t) Iudæi generunt eum; nos autem recepimus eum. 27. Apud illos palmes vitis; apud nos vero uva justitiæ. Isti vindemiarunt in torculari; nos vero bibimus potum mysterii. Isti seminaverunt sermonem librorum, qui dicit: Ecce virgo concipiet, & pariet filium; nos autem accepimus fructum ejus. *gramm frumenti; nos autem messuimus spicam Fidei. Isti prædicarunt.*

V. 28. Etenim Adam jam olim provenit ex pulvere sine conjugio, & ex Adamo ^{sine} muliere exiit mulier: similiter quoque virgo sine masculino peperit hominē, ut ne gloriaretur Adam, eo quod sine muliere protulerit mulierem. Et propterea hodie virgo sine masculino. (u) 29. Sicut vero sumpsit os ē latere ejus, nec imminutus fuit Adam: Ita etiam virgo concepit hominem perfectum, qui habet animam & vocem, & intel-

(s) Vt daret &c. i.e. dare &c. & coronare &c.

(s) Per verbum sc. promissionis, si intelligantur Iudæi ante natiuitatem; sed si illi qui circa natiuitatem vixerunt, tum idem est ac, per verbum sc. Angelorum. (t) per rem ipsam, id est per Christum exhibitum; sed si nos opponamur illis qui circa natiuitatem Christi ante adultam ejus ætatem vixerunt, tum opere idem est ac per opera sc. Christi docentis &c.

(u) sc. peperit.

intellectum suum, nec imminuta fuit virginitas eius. v. 30. Atque
 sicuti deceptus fuit Adam & factus est vas Satanæ, ac ob ipsum
 induit carnem ejus, ut prohiberet ab illo seductiones Satanæ 31.
 Et si natus fuisset per conjunctionem conjugalem, utique argu-
 issent eum mendacii multi. Nunc autem natus fuit ex virgine, &
 nato illo custodivit virginitatem suam sine corruptione. (x) 32.
 Et quum dicunt prævaricatores: Christus num ut homo natus
 est, an sine homine? Ecce sigillum virginitatis sine immunditia;
 & divinitas ejus (y) vicit legem humanam, & fuit venter ejus
 (z) tanquam habitaculum: etenim processit a) in nativitate si-
 ne corruptione, & mansit divinitas ejus, (b) 33. Dic mihi, ô Ju-
 dæe, peperit virgo, nec ne? Si verò peperit? quare non cre-
 dis nativitati ejus? Si autem non peperit, quare seduxisti Hero-
 dem? cum interrogavisse & dixit, ubi nascetur? & dixisti ei: in
 Bethlehem Iudæ! 34. Nonne nos novimus civitatem ejus & lo-
 cum ejus? Nonne Iesaias manifestavit, quomodo Deus ille? (c)
 dicens: pariet filium, & vocabit nomen ejus EMMANVEL, cu-
 jus interpretatio, DEVS NOBISCVM. 35. Nonne vos hostes re-
 vera, qui resistitis veritati? Nonne Scribæ & Pharisei qui intel-
 ligunt legem, loquuti sunt nobis omnia de vobis? dum nescimus
 sermonem Hebræum? 36. Sed vos exposuistis scripturas & dixi-
 stis ei: ante nativitatem ejus virgo est, & post nativitatem ejus,
 & hoc per gratiam Dei interpretati estis. 37. Nonne vos (estis)
 de quibus suscitatus est Herodes & commemorastis ei prophe-
 tiam Michæ (c. 5, 2.) ut confirmaret sermonem vestrum, qui
 dixit: Et tu Bethlehem domus Ephratæ, non minima es ex re-
 gibus Iudæ: ex te egreditur Rex, qui pascit populum meum
 Israel. 38. Bene dixit propheta; Egressus est ex illa & venit in
 universum mundum, qui fuit ab æterno & erit omni tempore.
 Hodie natus est ut homo, qui pascit populum suum, Sal ator
 mundi? 39. O sapiens amator hominum, qui apparuit, & cognoc-
 verunt eum in præsepio, uti Regem illum, & fecerunt boni præter
 voluntatem suam, revelarunt eum & voluerunt occultare eum,
 40. Insipientes Magistri, qui docent, quæ non intelligunt! dum
 esuriunt, saturant, & dum sitiunt, potant, & dum egent, ditant!

V. 41. Agi-
 (x) Maria. (y) Christi. (z) Maria. (a) Christus. (b) Christi. (c) sc. est.

V.47. Agite nunc lætemur & celebremus festum! quoniam
 negocium nativitat̄ ejus mirabile est. 42. Hodie solvit vincula
 mundi: hodie confudit diaboli & expulsi sunt omnes dæmones
 ejus, & defecit mors, & apertus est parad̄sus & destructa est ma-
 ledictio, & aufugit peccatum: & pervenit verbum ejus usque ad
 consummationem, & venit verbum justitiæ atque consociati sunt
 angeli cum hominibus, & homines loqv̄ti sunt cum Angelis:
 43. quoniam Deus venit super terram, & homo in cœlum, ac duo
 illi unum facti sunt. Verbum venit in terram, & fuit in cœlo, ac
 implet cœlum & terram, ille Deus factus est homo, nec imminu-
 ta fuit Divinitas ejus, illud Verbum, quod non patitur, caro fa-
 ctum est. 44. Quem non capit cœlum, hodie eum cepit præsepe:
 & suxit lac ex Virgine, qui nutrit omnia. Hodie pater omnis æ-
 ternitatis factus est puer ut possent homines appropinquare ei.
 45. Hodie venerunt viri divinationis (d) & acceperunt liberta-
 tē suam, & abnegarunt pristina opera sua, (e) ac se extulit cœ-
 lum ob illos, atque monstravit illis stellam Domini nostri, 46. Et
 ivit (f) (in) regionem Aegypti, non quidem ob metum Herodis,
 sed sicut dicit Iesaias: (c. 19. 23. 24. 25.) In illo die fuerunt viri As-
 syriæ & viri Aegypti & benedicentur insuper terra, cui benedixit
 Dominus. Et iterum dicit: Erit populus meus benedictus in Ae-
 gypto & in Assyria & in Israel. 47. Et ecce Assyrii prævenerunt
 adorare per Magos. (g) Post illos vero receperunt eum Aegyptii,
 quando aufugit ab Herode; & postea (h) egressus est ex Iordane,
 cognoverunt eū Israelitæ, & facti sunt ultimi. 48. Siquidem adiit
 terram Aegyptiorum, ut confringeret idola eorum. Et pro tristi-
 tia dedit illis lætitiā: ac loco plagæ effudit super eos gratiam,
 atque vice noctis & caliginis largitus est illis lumen salutis, [i]

B

existens
 [d] *Magi, quam vocem Aethiopes in malā partem hic capiunt, sc.
 pro divino, hariolo, contra ac Europæa Ecclesia. [e] vanissimarum
 Deoque exosarum divinationum. [f] sc. Christus, Mat. 2,
 13. [g] Aethiopib⁹ Magi sunt Assyrii ob vaticiniū hoc. Nobis Per-
 sa! Dissensus levis. Magorum vox & officium sunt Persica.
 Officiū ab Assyrio-Babyl. profectum. Cōfer Ies. 47, 14. 15. Dan. 2.
 [h] pro postquam. [i] hoc v. 48. opponit opera Mosis & Christi
 in Aegypto.*

existens puer. Sicut dixit Lucas Evangelista: Et peperit filium suum primogenitum, & reclinavit eum in præsepi: quoniam non habebant locum in diversorio suo. 49. Purgavit Aegyptios ab omni immunditia sua, & aquam illorum, quæ corrupta fuit (k) constituit baptismum purificationis: & pro eo quod abnegaverunt colere idola, cognoverunt Deum, & constituit inter illos multos Martyres & Sanctos.

V.50. Admirabile (est) negocium ejus! venit in humilitate & jacuit in præsepi & habitavit Joseph & Maria deficientes, ad indigentes, atque omne opus eorum in egestate (fuit:) 51. Etenim sublimis humiliatus est, & dives indiguit, neque præparatus fuit ei lectus, & vestimenta, sed jacuit in pulvere, qui comprehendit universum mundum: & colligatus est in panniculis, qui disrumpit vincula peccati. Qui docuit viros divinationis abire [in] regionem suam per aliam viam. 52. Et Ioseph vocatus est maritus ejus, (l) illa autem uxor ejus, verbo non opere: Ioseph desponsavit illam, & Spiritus S. inumbravit illam. 53. Et idcirco contristatus fuit Ioseph, ac defuit quod diceret; si enim dixisset, ex scortatione illum esse, non ausus fuit; namque vere non locutus est verbum blasphemiae in virginem; si vero dixisset, Filius meus est, non potuit mentiri, quoniam nesciebat unde ille? nec potuit loqui de se ipso. 54. Atque nunciatum est ei de caelo per vocem Angeli, qui dixit illi: ne timeas Ioseph: quoniam qui nascetur ex illa, Sanctus ille & Filius Dei est: quoniam Spiritus S. obumbrabit ei: & ideo peperit virgo existens. 55. Etenim olim Heva virgo fuit, & seduxit illum Satanas, & peperit verbum, quod fuit Dux mortis; Maria autem per annunciationem angeli Verbum, quod caro factum est, & fuit Dux vitae aeternae. 56. Verbum Hevae monstravit lignum, & per illud lignum ejectus fuit Adam ex horto: Verbum autem Mariae monstravit lignum crucis, ob quod introivit latro in hortum, in similitudine Adami. 57. In hoc vero non crediderunt Iudaei, nec Ethnici, nec progenies Sacerdotum, uti nasceretur Deus, & benediceretur; 58. Et propterea apparuit in corpore mortali, qui non moritur, & custodivit corpus, quod recipit passionem. 59. Ille autem DEUS, qui nō

minui-

(k) Iterum confert Christum cum Mose, Exod. 7, 21. (l) Mariae

Alia Precatio Æthiopica.

Benedicatur DEUS, qui creavit cœlos & terram, & mare, & omnia quæ sunt in eis; Potens & Victor, Dator, Misericors, Mitis, qui fuit ab æterno, & permanebit usque in seculum seculi: novit omnia & nihil impossibile erit ei. Oro te per magnitudinem tuam, & timorem tui, propter virtutem tuam, & regnum tuum, ut propitius sis peccato meo, & iniquitati meæ: & custodi me dextra tua excelsa, & brachio tuo forti: quoniam tu, Domine, mortificas animam meam & vivificas eam, debilitas & sanas animam meam. Obsecro te Domine, libera me ab omni angore & afflictione. Peccavi, Domine, peccavi, propitius esto mihi, & condona (differ) omne quod admisi, delictum & peccatum. Dirige viam meam in via tua, ne inducas me in tentationem. Adjuva me, & custodi me, & libera me ab omni, quod timeo. Deduc me, Domine, in viam tuam. Amove à me Satanam & exercitus ejus & serva me ab ira regis (a) propter magnitudinem tuam, & formidinem tui. (b) Da mihi, Domine, amorem fraternum & juva me in die afflictionis meæ: quia in te spero, & in te credo & in te confido usque in seculum seculi, Amen.

(a) *Quis rex ille? non Satan, cujus violentiam jam deprecatus est precator: sed procul dubio supremum suum in terris regem, à cujus sententia appellare alium nefas est. (b) Formidabilitas Dei, ceu magnitudinis consequens, videtur intelligi.*

Oratio Domini: (Zalota Ygzia:) i.e.

Interpretatio orationis Dominicæ ex Æthiopico, unà cum ejusdem pronunciatione: qua Sapientes ling. Æthiop. affinitatem cum Hebraica matre & quandam etiam harmoniam cum nostris linguis vident.

Abu. na: za ba famaiat: jotkadas: som. cha: vva. jomzao:
Pater noster, qui in cœlis, sanctificetur nomen tuum: & veniat man gosto. cha: vva jochun: fakadacha: ba. chama: famaio: regnum tuum: & fiat voluntas tua in sicut (seu sicut in) chamahu: ba. modor. (vel modr, mydr, & sic reli-) Habana: iom: cœlo, sic in terra. (quæ literæ sexti ordinis.) Da nobis hodie
fifajona

ffajona : zalala : olatna : hodog : lana : abafana : vvage-
 cibum nostrum : ad dies nostros ; remitte nobis peccatum & iniqui-
 gaiona : vva chama : nohonani : nohodog : laza : abafa :
 tatem nostram & sicut (sicut &) nos remittimus eis, qui peccat
 lana : vwaitabaana : Ogozio seu Ygzio : vvofta : mansit :
 in nos : & ne inducas nos, Domine, in destructionem,
 amlachana : Adohonana : vva balohana : om
 rex noster, seu Deus noster, Salvator noster ; & libera nos ab
 chuulu : ochuio : Ofma : ziacha : iooti : mangoft : chobro : vva
 omni malo, Quoniam tuum est regnum, gloria &
 fabhat : ioozeni : vvazalofani : vvalaalama : alam : amen :
 laus, nunc & semper & in seculum seculi, amen.

Salutatio Angelica Æthiopibus quibusdam

usitata, pronuntiatur, & Latinis explicatur, ut sequitur.

Sælæmæ : vel falama : (per patach) Gabriel : mæliach :
 Salutatio Gabrielis angeli,

ad dominam meam Mariam,

agziytyja : Mar-jam :

SAlam vel Sælæm ; lachi : dyngyl : basogochi : vvadongol : vel
 Salus tibi virgo in carne tua & virgo

dyngyl : balinachi : om : Ygziabyher : Sabaot : salam : lachi :
 in meditatione tua, (a) mater Domini Sabaot : pax tibi,

burchot : anti : omasont : vvaburuch : fore : charsochi :
 benedicta tu è mulieribus, & benedictus fructus ventris tui

tafasoni : fofohat : amloot : zoga : Ygziabyher : moslichi : amen :

spes gaudiorum, plena gratia, Dominus tecum, amen.

(a) hoc est, animo, mente, cogitationibus, voluntate, cupiditatibus.

*Symbolum Fidei Æthiopum, ex eorum Liturgiis
depromptum.*

CRedimus in unum Deum, (illum regem) Dominum [seu Jeho-
 vam,] Patrem omnipotentem, (potentem omnium,) Creato-
 rem

rem cœli & terræ, qui videt & qui non videtur. Et credimus in unum Dominum Iesum Christum Filium patris unicum, qui una cum ipso substantia antequam conderetur mundus, lumen de lumine, Deum de Deo vero. Qui genitus est, & non factus, qui æqualis cum Patre in divinitate, per quem omnia facta sunt, sine ipso autem non est, quod factum est, neque in cœlo, neque in terra. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cœlis, & homo factus est de Spiritu sancto, & ex Maria sancta virgine factus est homo, & crucifixus est propter nos in diebus Ponrii Pilati, passus, mortuus, & sepultus est & resurrexit à mortuis tertio die, sicut scriptum est in Scriptura sacra. Ascendit per gloriam in cœlum, & sedit ad dextram Patris sui, inde veniet in gloria iudicaturus vivos & mortuos, & non erit finis regni eius. Et credimus in Spiritum sanctum, vivificantem, qui procedit à Patre & Filio, adoremus & glorificemus eum cum Patre & Filio, qui locutus est per prophetas. Et credimus in unam sanctam Domum Christianorum, quæ super universa congregatione Apostolica ædificata est. Et credimus in unum Baptisma ad remissionem peccatorum, & expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam quæ ventura est in secula seculorum.

*De mensa Solis, Disquisitiuncula; Vbi &
Mela locus l. 3. c. 10. consideratus.*

PRincipio hic, quæ tituli ergo pag. 1. & 2. adduxi, memoria repeti convenit. Melam jam qui per transfennam adspicit, non dubitet, quin mensam Solis ad Abisfiniæ mirandam feracitatem transferat, aut certe in Mela fidem, demersam fortean hic in fabulas desideret. Prior locum si habet sententia, non de proprie dicta mensa, ejusve structura ac eduliis naturæ miraculo quodam productis cogitandum amplius, sed per translata[m] impropriamque dictionem capienda omnia, nec quicquam ultra naturæ sortem evehendum. Omnis enim Abisfinica prope regio strata perpetuo quasi mensa est & Solis quidem, cujus propinquitati & ardori ea rerum, qua natura auctrix eam dotavit, affluentia debetur: ni tamen & habitus telluris emendatior, reliquorumque natura,

naturalium concursus, juxta manum Dei benignissimam, plurimum hic sibi vendicant, ac cum sole fecunditatis laudem, æquali sorte, divisam habent. Adeatur etiam Alvaresius fertilitatis illic stupendæ testis oculatus. Inter longe plurima refert ille, quod eodem loco, tempore, frugum genere, hic sementem istic messem fieri, quin simul illic fruges in herba luxuriari, alibi maturefcere, videas. Quid mirum ergo, si tanta opulentia fama narrationem fabulæ propiorem peperit, aut eam saltem ad hyperbolas contorsit.

II. Iam per liberiores, ut ingenue fatear, applicationem mensæ Solis nomen ad Aethiopiam fecundissimam accedere equidem potest, at genuina historiarum vi ne utiquam. Suffragatur Mela, dum ait: *Est locus &c.* ut in harum schedarum fronte. Neque est enim ea verborum notio, ac si Aethiopia ille locus, sed quod in Aethiopia sit. Id vel ἐμμεσως, sequentia Melæ verba docent, quibus idem modus dicendi inest, *Est, inquit, lacus sc. in Aethiopia illa, quo perfusa corpora quasi unctæ pernitent, bibitur idem &c.* Cæterum sunt & aliæ regiones feracitate non peiores Aethiopiâ, quin nihil cedit Aegyptus ipsa, si non multo superior etiam; licet nec solis nec soli, ut Aethiopia, verum oblimationis Niliacæ beneficio. Ita enim idem ille Mela l. c. 19. *Terra expers imbrium,* (quod Scriptura S. ipsa affirmat, Deut. 11, 10. *Auditu equidem rarum, mirum!*) *mire tamen fertilis & hominum aliorumque animalium perfœcunda generatrix: Nilus efficit, omnium in nostrum mare permeantium maximus.* Neque tamen vel hæc vel illæ mensa unquam Solis dictæ. At nec summus rerum Romanarum moderator Severus in Aegypto fertilissima ad visendos agros fertiles per alienas terras, nec sine periculo vel saltem itinerum tædio maximo, penetrare, in animum induxisset.

III. Arte præterea fercula composita ac lautitiarum abundantiam Pomponiana verba arguunt. Namque de *apparatis epulis* ajunt & de *iis que appositæ sunt*. Naturalis ergo fertilitas hinc procul faceffat! Nec tamen, ut historiarum fidem quoque, caput rei, adstruam, fabulæ infamia historiarum huic adspersa. Imo nec
potest

potest quidē rei fides esse dubia. Rem n. Aegyptiis Romanæ arrogantia fastigio jam dudū subjectis, notissimā Mela, nō figmentū, historiae intexuit. Locorū longinquitas falsationis mater esse solet. Hinc in descriptis locis remotiorib. Melē, alioquin accuratissimi, Oratio, si quando cœcutiens titubet, & in fabularū salebras delata impingat, nihil mirum. At hic pro historia & Imperatoris longe post facta loci inspectio, & quæ inde colligitur, vicinia militat. A falsimoniam ergo atra nota sic eximitur narratio, nec inter confictorum *περιψήματα*, (quisquilias) rejicienda amplius. Porro ut Solis mensa Aethiopum, ita Solis urbs Aegyptiorū erat; sibi que invicem oppositæ videntur, & alterutra ex alterius æmulatione coorta: (quod & ipsummet viciniam argumentum præbet.) Scilicet urbs urbis æmula, æmulus populi populus in pietatis (idololatricæ, non veræ) negotio semper. Id gentiliū habet ingenium. Satan auctor est; Fidelis adjutrix humana corruptio.

IV. A verbis fabula hætenus remota, remotū, arte adstructa, naturæ donū. Quid igitur sibi hæc tandē verba volūt? Religio, Solis sacra rei totius cardo sunt. Difficultatem parit aliqualem verborum jejuniū, cui se consultius auctor videtur adstringere, qui hoc ipso Romanæ arrogantia fastū prodit, omne sacrū a se nondū receptū susq; deq; habentem. En tibi ingeniū! Ad religionem ergo loci, quin ad miraculū, vel sacerdotum gentilium fraudes, quæ omnia subticere Mela primo intuitu videtur, at tñ. subindicat, nostra nunc oratio decurrat. Religiosissimi equidē semper sunt habiti Aethiopes. Testes Homerus, Heliodorus, alii. Id quod eximie causæ nostræ favet. Hinc n. non facilior modo præsentis dicti Pōponiani enodatio, verum & ad pium populi in Christianismo zelū applicatio: Sed ad rem! *Est*, inquit Mela, *locus*; nonne sacer ille? Subjicit enim; *ἡλίας τεράπειαν* appellant. Vel nomen hoc religionem evincit. Nū n. mensa Solis non sacra? non consecrata? Nū gentiles & illi religiosissimi quidem de Solis mensa gloria rentur sine sacris? Divinitatem deniq; ipsam & miracula quoque loci Mela innuit, sed, quasi rei fidem vix habiturus, mystarū fraudes pene persentiscens, & *quæ*, inquit, *passim apposita sunt*, *affirmant* sc. Solis sacrifici, *innasce subinde divinitus*.

Bb 8.
8

ULB Halle
006 691 730

3

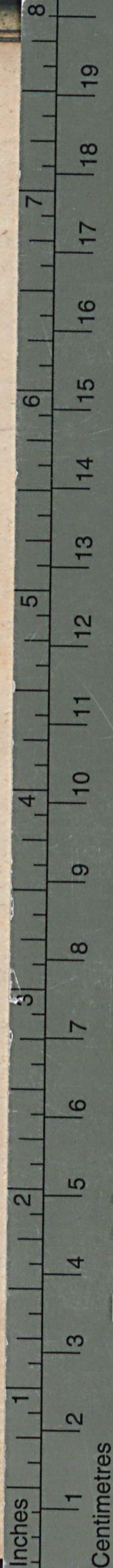

VOTZ

[Faint handwritten marks]

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

Orientalium desiderium:
hoc est,

EXPOSITIO TITUTI

M. THEODORI PETRAEL,
l'fati, hodie Amsterda-
agentis,

utilissimis, iisq; haud paucis
TIS ORIENTALIBVS,
um linguarum:

am operosi operis pro virili pro-
testatione ac voto:

TA ET DICATA

NTIB. EUERGETIS AC MUSA-
UE STATUS ET ORDINIS,

primis
, totiq; conventui

ERGENSI,

à
ERO, SS. THEOL. Doctore.

ole 16. c LXX.